

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoj), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Băndăna”, „Banca Poporală” (Dej), „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Boceșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstrare”, (Mercurea), „Cassa de păstrare” (reuniune), (Săliște), „Ciarovana”, „Chiorana”, „Codreana”, „Comuna”, „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugiereana”, „Doina”, „Economist”, (Cohalm), „Economist”, „Făgeșana”, „Furnica”, „Geogăna”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Iulia”, „Jiana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Lugoșana”, „Mercur”, „Mielul”, „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reuniunea de împrumut și păstrare”, (Iva-mare), „Riureana”, „Săcana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-săsesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercăiana”, „Silvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnăveana”, „Tibleşana”, „Tîmișana”, „Tovărășia agricolă”, (Sebeșul-săsesc), „Ulpiana”, „Vatra”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărandeana”, „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 filieri.

Socialismul.

I.

Valurile chestiunii socializmului ating mai mult sau mai puțin interesele de viață ale tuturor claselor sociale și ale popoarelor, îndeosebi și ale poporului nostru.

Aceasta e cauza că în timpul din urmă se observă și la noi un interes mai mare față de această chestie.

Ea a fost discutată nu numai în presă și publicațiuni speciale, ci și în corporațiunile noastre bisericesti, culturale și economice.

Mulți din meseriașii noștri sunt de fapt înrolați în sindicatele socialiste internaționale și participă la adunările politice puse la cale de partidul socialist din patrie, cu care simpatizează și proletariatul nostru dela orașe, înțelegem prin acest proletariat, sărăcimea muncitoare cu ziua.

Ca un oaspe viclean și îndrăzneț, curentul socialist se furișează tot mai mult și în păturile sărăcimei dela sate care, zică cine ce va vrea, devine din zi în zi tot mai mult influențată de el și atrasă în mrejele lui.

Mult contribuie la răspândirea socializmului adunările partidului social-democrat, adunări cari din an în an se generalizează câștigând tot mai mulți aderenți.

Organizația exemplară a partidului și presa lui redactată în limba românească contribuie de asemenea la răspândirea treptată și cu pași rapizi a socializmului.

Dar nici nu-i mirare, pentru că de fapt în timpul din urmă mizeria a început să ocupe

și la noi teren tot mai mare; iar unde-i mizerie se găsește teren bine pregătit pentru sămânarea, încolțirea și creșterea sămânței socializmului.

De această împrejurare mai ales au profitat fruntașii socializmului, străini cu totul de legea noastră și de obiceiurile noastre.

Acești oameni, în adunări adesea foarte bine cercetate, excită ura de clasă, aversiunea sărăcimei contra celor mai bine situați și mai ales în contra capitaliștilor — neexcepționând nici băncile — și în contra marilor proprietari, între cari se numără și bisericile mai bogate.

Nici nu e lucru greu a face aceasta. Pentru că nimica nu e mai ademenitor pentru cei săraci decât a le pune în vedere: împărțirea deopotrivă a pământului celor bogăți și capitalurile burgheziei; nimic mai ademenitor decât a da speranță de îmbogățire ca prin farmec celor lipsiți și năcăjiți. De altă parte dările fiind grele, iar sărăcia crescând, ce poate fi mai ușor de dovedit — fie și numai la aparență — mulțimii năcăjite, decât: că nu e just să se ceară dări așa mari, că nu e just ca unii să aibă de toate, iar alții numai sufletul în oase. Astfel e ușor a sămâna și nutri ura și pizma celor nemulțămiiți în contra celor mai bine situați.

Astfel dară chestiunea socializmului, fiind nu numai actuală ci și de importanță deosebită, merită să ne ocupăm și noi din când în când mai înadins de ea; — aceasta e cauza pentru care ne aflăm îndemnați să ne ocupăm în șirele următoare mai pe larg de ea.

II.

 Direcțiile socialismului.

Ce este socialismul?

Acele *doctrine economice-politice*, cari au pretenția de a înlătură cu desăvârșire, prin reforme, mizeria morală și materială din societate și de a introduce o perfectă egalitate între toți membrii unei fericite comunități.

Întru atingerea acestui scop, socialismul ține uneori cont de natura legilor de dezvoltare, de alteori voiește să ajungă prin o săritură la șanțul care desparte societatea actuală de societatea idealistă ce el și-o închipuiește. Diferitele sisteme ale socialismului diferă mai ales în această privință unele de altele.

Socialismul în înțeles mai strict prezintă numai un grad mai înalt al întovărășirii ce se validează în nenumărate feluri în viața de toate zilele ca s. e. la procurarea în comun a mașinilor de producție, a articolelor de traiu etc.

Ajungerea la validitatea deplină a principiului social duce la *comunism*, unde se găsește o perfectă comuniune în muncă și uzufruct.

Socialismul de stat are de scop să pună întreagă conducerea economiei în mâna statului, *anarhismul* dincontră tinde să nimicească orice organizație de stat. Ambele aceste, în ce privește atingerea scopului intenționat, aparțin socialismului utopic sau fantastic.

Direcțiile socialismului se pot grupă în modul următor:

a) *Socialismul fantastic sau utopic și cel științific.* Primul înlătură natura omenească și legile istoriei, și stăruie să valideze o perfectă organizație socială prin instituțiuni închipuite; al doilea procedează pe baza examinărilor și principiilor științifice, stăruind ca prin maturitatea convingerilor științifice să facă omenimea mai capabilă de a crea o situație socială mai perfectă.

b) *Socialismul pacinic și cel revoluționar.* Cel dintâi tinde să ducă omenimea în stratul socialist prin mijloace pacinice; al doilea prin revoluție.

c) *Socialismul aristocratic și cel democratic.* Primul, ținând samă de diversitatea facultăților omenești, nu stăruie pentru egalitate perfectă; al doilea stăruie pentru realizarea egalității perfecte.

d) *Socialismul general și cel economic.* Cel dintâi stăruie să reformeze toate instituțiunile

societății: familia, dreptul de proprietate, și statul; al doilea tinde să reformeze numai situația economică.

Socialismul economic este:

e) *Integral sau parțial*, dupăcum adecă tinde să înființeze o ordine de tot nouă referitor la întreagă viața economică sau numai în unele părți ale ei.

Acesta e iarăș de mai multe feluri, dupăcum adecă stăruie mai mult pentru reforma cu privire la distribuirea producției sau a venitului ori la aceea a consumului.

Socialismul care pornește din principiul pentru reformarea producției tinde a acapara pentru sine toate mijloacele de producție (colectivismul) ori numai capitalul (anticapitalismul).

Colectivismul e iarăș de trei feluri: dupăcum adecă voiește să lase toate mijloacele de producție în mâna statului (colectivismul de stat), sau în mâna comunelor (colectivismul comunal), sau în mâna însoțitorilor de muncitori (colectivismul societar).

f) *Socialismul materialistic*, care se întemeiază pe dorința de a satisface trebuințele materiale, sau *etic* care și are temelia în natura morală a omului.

g) *Socialismul mirean și cel religios*, dupăcum unul recunoaște numai instituțiuni mirenești iar altul instituțiuni religioase.

h) *Socialismul de stat și cel fără de stat*, dupăcum adecă recunoaște sau nu recunoaște dreptul de existență a statului.

i) *Socialismul politic și civil.* Socialismul politic pune pond pe îndreptățirea egalității politice; cel civil însă pe îndreptățirea reformei economice.

h) *Socialismul doctrinar și empiric.* Cel dintâi se călăuzește de trebuințele teoretice, al doilea de trebuințele practice și de cerințele progresului.

III.

 Scopurile socialismului.

Cu privire la scop socialismul este:

a) *Socialismul rezignării*, cum este al Fhkirilor din America.

b) *Socialismul plăcerilor*, propoveduit de Furier etc.

c) *Socialismul distribuției egalitare* sau comunismul.

d) *Socialismul proletariatului trândav* cum eră în vechea Romă.

e) *Socialismul proletariatului modern* pentru validarea dreptului la produsele muncii.

Dându-ne samă de principiile socializmului, vedem că acelea pornesc din următoarele motive:

- a) Din egalitatea oamenilor;
- b) Din dreptul egal al oamenilor la fructele pământului;
- c) Din dreptul la deplină libertate;
- d) Din adevăr și dreptate;
- e) Din natura organizației sociale respective de stat;
- f) Din cerințele legii de dezvoltare;
- g) Din religie;
- h) Din darvinism;
- i) Din dreptul de existență;
- k) Din dreptul de plăceri;
- l) Din dreptul de a munci;
- m) Din dreptul de credit gratuit;
- n) Din dreptul la toate produsele muncii.

VI.

Mișcările socialiste.

Doctrina socializmului nu e nouă. Ea datează din timpurile cele mai vechi. Se poate zice că socializmul e tot așa de vechiu ca și societatea omenească. Profeti, poeți, reformatori, învățați, de nenumerate ori au dat expresiune nedreptăților — adesea foarte mari — de pe pământ. Aceasta s'a întâmplat și se întâmplă întotdeauna și pretutindeni îndatăce — cu dezvoltarea societății — s'a constatat o diferență mai mare în distribuirea bunurilor materiale. Așa a fost în vechime în *Grecia*, așa în *Roma*.

Plebeii din *Atena* au purtat lupte neîmpăcate contra proprietății și bogățiilor. *Licurg* a introdus prin legi aspre un fel de socialism de stat.

Filozoful *Platon*, văzând în familie și proprietate izvorul tuturor rivalităților și luptelor dintre oameni, sfătuiește pe legiuitor să introducă *comunismul* în societate. Eră principiu ca în stat să nu fie nici bogăție nici sărăcie.

În *Roma*, la început, proprietatea eră comună. Mai târziu, prin creșterea diferenței în privința averii, se încep luptele pentru distribuirea gratuită de cereale și peste tot contra nedreptăților sociale. Au luptat în acest scop mulți bărbați vestiți ai Romei, între cari și frații *Grachi*.

La *poporul biblic* — cu creșterea disproporțiunii în avere — se răspândește nemulțămirea, căreia i dau expresiune îndeosebi profetii.

În fond și *creștinismul* a fost o luptă mare socială. Creștinismul încă și ridică vocea contra neegalității în avere și pe săraci îi ia în apărare față de cei bogați.

Însuș *Mântuitorul* vestește fericire pentru toți ceice sufer cu răbdare mizeriile vieții; tot asemenea promite fericire celor puternici, cari vor fi blânzi, îndurători și făcători de pace și, pentruca să fie desăvârșiți, le recomandă să și vândă averile și să le împartă săracilor. Creștinismul propoveduește ca idei fundamentale: suferințele pe pământ, sărăcia și abdicarea de plăceri. Idealul întemeietorilor creștinismului a fost muncitorul sărac și cinstit. Mesele comune ale primei societăți creștine au fost o expresiune a omagiului acestei societăți față de ideea comunismului.

Când a început să fie cucerite și clasele superioare și mai ales când creștinismul a devenit religie de stat, s'a întâmplat multe schimbări în noțiunea originară a creștinismului.

Clasele dominante au trebuit cruțate. Mai târziu și biserica a început să adune averi.

Ideile socialiste revin în biserică adeseori și în evul mediu; diferite secte au stăruit pentru comunitatea averii.

Cu dezvoltarea *comerciuului* și *industriei* apare de nou la suprafață lupta din cauza neegalității în avere. Din astfel de idei s'a nutrit în mare parte și revoluțiunea franceză, care a adus cu sine învingerea burgheziei, tovarășe de luptă a proletaristului fără avere, până când a trebuit să lupte contra vechilor deosebiri de clase.

În urma libertăților economice a urmat apoi întărirea *capitalismului* și deodată cu aceasta ruptura dintre burghezie și proletariat.

Din această situație ideea socialistă și propagarea socializmului câștigă nouă putere; mișcări, tendințe noi apar pe terenul politicii sociale.

(Se va continua).

Noua lege execuțională și instituttele de bani.

În momentul când scriem aceste șire și până la ajungerea revistei noastre în mâna cetitorilor, novela legii execuționale ajunsă la dezbateri în ultimele zile ale sesiunii dietale actuale, probabil va fi devenit deja lege.

Timpul deoparte — considerând graba febrilă cu care un șir de legi deopotrivă de importante din punct de vedere economic, financiar și social au fost prezentate camerei — iar de altă parte spațiul îngust al revistei noastre, nu ne-au îngăduit până acum a ne ocupa mai amănunțit și cu legea aceasta.

Nici acum nu avem intențiunea de a repara aceasta întrelăsare, pentrucă presupunem că dispozițiile principale ale noiei legi vor fi deja cunoscute majorității cetitorilor noștri din comunicările zialelor noastre cotidiane. Tot ce voim să arătăm este că, cu drept cuvânt, cei-ce s'au cugetat mai adânc asupra dispozițiilor noiei legi, au nedumeriri fondate, că „scutul“, ce noua lege oferă datorasilor, și care este privit de mulți ca un punct de forță al legii, va cauza mai mult rău decât bine — prin faptul, că va contribui în măsură însemnată la reducerea creditului și chiar la totala discreditare a claselor mai sărace, a micilor proprietari.

Noua lege execuțională adecă dispune între altele, că fundus instructus, adecă vitele de povară și uneltele agricole indispenzabile pentru cultivarea unei moșii de 12 jug. sunt scutite de sub execuțiune și că la moșii sub 12 jug. se poate secuestră numai uzufructul realităților.

Ce vor face între astfel de împrejurări după intrarea în vigoare a noiei legi, mai ales instituttele de bani mai mici, cu clientelă în preponderanță țărănească, a căror credit personal în cele mai multe cazuri se bazează chiar pe averea lor imobilă? Și în deosebi acelea, cari până acum au acordat credit chiar pe vitele și uneltele de lucru ale țăranilor?

Vor fi necesitate a reduce în măsură considerabilă, adeseori a sistă chiar cu totul creditul personal țărănesc — spre paguba lor proprie și nu odată spre ruina lor și a foștilor lor clienți, până eri, pe baza averii lor mișcătoare încă demni de credit, iar după intrarea în vigoare a noiei legi — prin însăși legea aceasta — lipsiți de credit.

Situația deosebit de nefavorabilă ce noua lege execuțională o crează deopotrivă instituttelor de bani, ca și clientelei lor, este foarte nimerit ilustrată într'un număr recent al revistei „Magyar Pénzügy“ în care între altele se zice: micii proprietari, dupăce conform legii, fundus instructus-ul lor este scutit de execuție, credit personal nu mai au și astfel instituttele de bani sunt constrânse a-și asigură pretenziunile prin intabulare. În modul acesta se împovărează în măsură extraordinară moșiile, dar după efectuarea intabulărilor și deodată cu această se și epuizează aproape întreg creditul micilor proprietari, cari acum numai pot ajunge nici la imprumut hipotecar și nici la credit personal (pe cambiu).

Privitor la secuestrarea uzufructului la moșii sub 12 jug. „M. P.“ zice că: în lipsă de altă acoperire multe instituttele de bani vor fi necesitate să facă uz de acest mijloc. Și care va fi urmarea? Micul proprietar nu poate cultivă moșia, fiindcă este stăpân pe ea curatorul-secuestru, dar nici acesta nu o poate cultivă, fiindcă fundus instructus se află în posesiunea debitorului. Curatorul-secuestru conform legii este obligat a da proprietarului semințele necesare pentru sămănat, dar proprietarul nu va putea sămăna fiindcă pământul este sub secuestru. Și cine trage scurta din aceste anomalii? În prima linie institutul creditor, care în modul acesta nu are nici un fel de bază sigură de escontentare, și în al doilea rând micii proprietari, cărora băncile nu le vor mai da nici un filer credit. Și iată terenul pregătit pentru înflorirea unui nou soi de imprumuturi de uzurari, mascate prin cumpărări fictive. Uzurarul cumpără caii, boii, vacile, carăle etc. economului ajuns în strâmtoare și i le lasă în folosință pe lângă contract de închiriere până atunci, până i-se plătesc regulat dobânzile cele grele, dar îl strânge de gât pe debitor îndată-ce întârzie cu plata.

În modul acesta nimicește noua lege execuțională — zice „M. P.“ — frumoasele rezultate, ce instituttele de bani provinciale le-au realizat în lupta contra uzurăriei.

Noua lege execuțională taie adânc mai ales în interesele instituttelor noastre de bani, a căror clientelă, precum se știe, este recrutată în marea ei majoritate din pătura țărănească, din clasa micilor proprietari, care, pusă la adăpostul noiei legi, va deveni aproape cu totul incapace de credit.

Cu toate acestea, băncile noastre, va fi conșt, să nu se pripească cu luarea de măsuri excepționale față de clienții lor, căci până la intrarea în vigoare a noiei legi va mai trece probabil încă timp îndelungat, în care în vederea perturbațiunii generale, ce ar produce în țară întreagă abdicerea și încasarea în massă a creditelor acordate de bănci — cercurile normative ale țării încă vor putea chibzui asupra dispozițiilor, ce inomis vor trebui luate, pentruca tranziția să nu fie atât de bruscă și să fie ocrotite atât interesele creditorilor, cât și ale debitorilor.

Camere agricole.

La finele săptămânei trecute s'a dat publicității un nou proiect de lege, chemat ca și celelalte legi economice create de parlament în ultimile luni: a ocroti interesele și a întări și mai mult puterea agrarilor, ajunși la influință decizătoare aproape pe toate terenele vieții publice a țării.

Este proiectul de lege privitor la crearea de camere agricole, analoage celor existente în Prusia încă din 1894.

Proiectul de lege este lucrarea comună a celor doi directori a celor mari asociații de agricultori din țară, a asociațiilor „Magyar Gazda Szövetség“ și „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ și constă din 2 părți cu câte 3 capitole și în total din 21 paragrafi.

Partea primă se ocupă cu crearea, organizația și controlul camerelor agricole, a căror sferă de activitate o stabilește ministrul de agricultură. Mai departe se normează precis relația de drept a membrilor camerei agricole, cari se împart în membrii interni și externi și se regulează taxele ce au să le plătească singuraticii proprietari pe baza venitului curat catastral al moșiei lor.

Partea a doua se ocupă cu crearea, organizarea și controlul camerei agricole regnicolare, care va avea 80 de membrii numiți de ministrul de agricultură în conțelegere cu „Asociația reg. a agronomilor ungari“ („Magyar Gazda Szövetség“) și cu „Asociația agricolă regnicolară“ („Országos Magyar Gazdasági Egyesület“) Cheltuielile de întreținere a acestei camere le poartă în părți egale statul și camerele agricole. Membrii ai camerei agricole regnicolare sunt prezidenții camerelor agricole și câte 3 delegați ai reuniunilor și asociațiilor agricole numiți de camera agricolă regnicolară. Afară de aceștia se mai aleg în cameră și 20 din cei mai voloroși specialiști în ale agriculturii.

În § 1 a cap. prim este circumscrisă chemarea camerelor agricole: reprezentarea și promovarea intereselor agricole, care constă mai ales: în promovarea și controlarea asociațiilor agricole, în crearea de economii și ferme model, de cursuri pentru învățământul agricol, arangiarea de expoziții și călătorii de studiu, în editarea de reviste și cărți de specialitate etc.

Camerele agricole au să conlucre și într'acolo ca agronomii să-și poată desface cu înlesnire produsele, țin în evidență pe funcționarii agricoli și veterinarii din reionul lor, mijlocesc lucrări și adună datele statistice privitoare la agricultură și au să raporteze în fiecare an atât ministrului de agricultură, cât și camerei agricole regnicolare asupra experiențelor făcute și a dorințelor și plângerilor speciale ivite în reionul lor.

Conform §-lui 4 sediul și reionul de activitate al camerelor agricole îl hotărăște ministrul de agricultură, în conțelegere cu camera regnicolară, a căreia sediu este Budapesta; §§ 5—10 se ocupă cu adunările generale de constituire ale camerelor agricole, circumscriu cuprinsul statutelor, ce vor fi a se compune, ordinea de lucru, administrația, angajarea funcționarilor și personalului etc. Controlul suprem asupra camerelor agricole îl exerciază ministrul de agricultură, care cu aprobarea Maiestății Sale a Regelui este în drept ași dizolvă camerele, cari nu-și împlinesc chemarea ori depășesc sfera lor de competență.

Capitolul II al părții prime se ocupă în §§ 11—15 cu relația de drept a membrilor camerei, cu procedura de urmat la alegerea membrilor, condițiile pentru a putea alege și a putea fi ales și enumeră cazurile în cari membrii camerelor agricole pot fi suspendați resp. șterși din lista membrilor.

În capitolul III § 16 se regulează gestiunea financiară și administrativă; mai departe se fixează taxele pentru cameră, care la proprietari face 1% a venitului curat catastral, iar la arândași și funcționari agricoli etc. 1% a impozitului de venit.

În partea a doua se normează tot în 3 capitole și în §§ 17—21 organizația și sfera de activitate a camerei agricole regnicolare și relația de drept a membrilor acestor camere, a căror mandat durează 3 ani.

Din întreg proiectul se vede tendința de a asigura deja la prima organizare a camerelor agricole o influință mare actualilor reprezentanți ai agricultorilor, reuniunilor agricole.

Insuficiența controlului exerciat din partea comitetului de supraveghiere.

(Fine).

Dacă ne gândim, că la multe societăți pe acții comitetul de supraveghiere se compune numai din laici, din capitaliști, proprietari, funcționari, avocați, medici, profesori, preoți etc. ne putem închipui că ce valoare poate avea examinarea bilanțului efectuită din partea unui astfel de comitet de supraveghiere. Că persoanele acestea nu-și recunosc lipsa de pricepere în ce privește controlul și primesc a fi aleși membrii în comitetul de supraveghiere își are cauza în vanitatea și slăbiciunea omenească. Împrejurării acesteia e a se atribui apoi că membrii comitetului de supraveghiere atunci când ar trebui se intervină pentru a împiedeca un rău, urmează politica struțului, se fac că nu observă nimic, ci provăd cu clauzule de revizuire bilanțuri pe cari nici măcar superficial nu le-au revizuit, despre acești membrii ai comitetului de supraveghiere zice *Simens*, în felul său drastic, că tantiema, ce o primesc este un premiu pentru că nu lucră, și adeseori pentru că nu văd nimic.

La acestea se mai adaugă că legea în mod tacit a sancționat un fapt important și anume: nu pretinde,

ca membrii comitetului de supraveghiere trebuie se fie acționari. Prin aceasta se dă ori-cui posibilitatea de a se putea angaja ca membru în comitetul de supraveghiere la câte societăți voiește. În modul acesta s'a născut un nou ram de ocupațiune cărui se dedică cu predilecție cu deosebire aceia, cari au nume „bine sunătoare” și cari fără a lucră ceva voiesc să ajungă la venituri frumoase.

După *Eulenberg* 154 membrii ai comitetului de supraveghiere, au ocupat la câte 10 societăți astfel de funcții; dar bancherul din Köln Hagen d. ex a fost membru în comitetul de supraveghiere la 35 și Offenheim la 29 societăți.

Dar aceasta încă n'ar fi răul cel mai mare, căci despre banchieri, directori de bancă, oficanți totuș se presupune că se pricep la contabilitate; deși acela care e deodată la 10 ori mai multe societăți membru în comitetul de supraveghiere, ori-cât de consumat specialist ar fi nu poate satisface obligamentele luate asupra sa, căci timpul nu-i permite. Mai mare rău este însă că la număratoase societăți comitetul de supraveghiere nu este alta decât o vitrină în care numele strălucite sunt expuse numai pentru a atrage lumea.

Magnați, foști înalți funcționari de stat, politicieni, demagogi, învățați, artiști și alte persoane influente ocupă aceste posturi și cari numai pentru aceia se supun „încrederei publice” fiindcă e generală credința, că membrii comitetului de supraveghiere nu au nici un lucru și tantiema nici nu o primesc pentru prestațiunile lor, ci fiindcă își împrumută numele drept firmă.

E greșită și credința, că membrii comitetului de supraveghiere se aleg din partea *adunării generale*. Nici pe departe. Dreptul de a alege comitetul de supraveghiere, adunarea generală ce este drept il are; în cele mai multe cazuri însă se proclamă de aleși, cei propuși de fondatori resp. mai târziu de direcțiune.

La posturile de membri în direcțiune se îmbulzesc uneori mulți, se formează partide și în faptă majoritatea decide pe când membrii comitetului de supraveghiere se aleg mai totdeauna cu unanimitate pe baza propunerii direcțiunii, ca dovadă că nici adunarea generală, nu pune mare pond pe aceia, că aceste posturi să fie ocupate de oameni în toată privința la locul lor și capabili a satisface obligămintele luate asupra lor.

Număratoasele experiențe au dus pe oameni la convingerea, că comitetul de supraveghiere este un orgau superflu, și în organismul societății pe acții o a cincina roată, fără de nici un folos; dar dacă nu lucră nimic, nu împiedecă nici un rău, și nu descoperă nimica, cel puțin pentru reclamă să fie bun.

Ce privește responsabilitatea materială a comitetului de supraveghiere, din singuraticile cazuri cu cari s'a ocupat Reichsgericht-ul putem vedea, cât de cu greu enunță judicatura responsabilitatea membrilor comitetului de supraveghiere.

Baza pe care se enunță responsabilitatea o formează neglijarea precauțiunii potențate cerute dela comerciant; numai cât față de aceia, cari evident nu se pricep la afacere nu se poate satori lipsa precauțiunii recerute, fiindcă aceștia nici pe lângă cea mai mare precauțiune n'ar fi putut descoperi nimic.

Judecătorii observă, că instituțiunea comitetului de supraveghiere e fără rost, știu că membrii acestei instituțiuni, nici pe lângă cea mai mare bunăvoință nu pot satisface obligămintelor lor de control, din care motiv în cele mai multe cazuri, fac scăpați pe neno-

rociții, cari au căzut prinși în cursa întinsă, fiindcă averea lor privată ar putea acoperi în cele mai multe cazuri numai o foarte neînsemnată parte a pagubelor cauzate.

Între astfel de împrejurări înzadar vorbim despre reorganizarea comitetului de supraveghiere, pentru-că această instituție prin nici un fel de reformă nu va putea fi transformată așa, ca să poată împlini în mod corespunzător controlul. Vorba poate fi numai de *ștergere*, *abandonarea* comitetului de supraveghiere și, despre aceia, că oare cu ce ar putea fi suplinită această instituție moartă. Căci controlul este neapărat necesar și dacă comitetul de supraveghiere s'a adeverit neapt, pentru acesta trebuie aflat un alt organ, un alt mijloc.

Acesta este *controlul intern permanent și reviziunea obligatoare externă*, exercitată de oameni de specialitate, cu totul independenți și cari n'au a-și mulțami poziția membrilor din direcțiune.

R. Beigel

memburu la Nederlandsh
Instituut van accountants.

vb.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Iulie 1908.

Încă nu s'a publicat situațiunea din 30 Iunie a băncilor de emisiune ca să știm exact cât de mari au fost cererile de ultimo. Din comunicatele apărute însă reiese, că Banca imperială germană a avut de satisfăcut cereri cu mult mai puține decât în anul trecut la sfârșitul semestrului întâiu.

Cambiile escontate de Banca imperială și celelalte împrumuturi acordate acum se taxează numai la jumătate din suma folosită în anul trecut. După un calcul aproximativ circulațiunea de bilete sub dare eră în 29 Iunie cu 320 milioane mai mică decât în anul 1907. Discontul privat se urcase la sfârșitul lunii la $3\frac{1}{4}\%$, dar deja în 1 Iulie a scăzut la $3\frac{1}{8}\%$. Banca germană a scăzut procentul pentru depozite dela $2\frac{1}{2}\%$ la 2% ceea ce vor urmări și celelalte bănci. În London încă s'a urcat de ultimo discontul privat la $1\frac{3}{8}\%$, în Paris la $1\frac{5}{8}\%$.

Pe piața internă, cum eră de prevăzut, cererile au fost destul de număroase și în special Băncii Austro-Ungare i-s'au prezentat în cele 2 zile ultime numai în Viena cereri de peste K 42 milioane.

După toată probabilitatea rezerva de bilete, care în 23 Iunie eră de K 165 6 milioane s'a redus cu finea lunii la o sumă minimală. Acestei scăderi însă nu i-se atribue o importanță deosebită, pentru că deja în zilele prime ale lunii curente se așteaptă încasări considerabile. Discontul privat a scăzut în Viena cu $1/16\%$ la $3\frac{5}{8}\%$.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Economia*“, *asociare de păstrare și anticipațiuni în Lugos*. Întreprinderea aceasta nu se ocupă cu nici un fel de operațiuni, ci conform bilanțului pe 1907 are plasat în acții de bancă (dela „Agricola“ din Lugos, cu care va și fuziona) suma de K 104,180. — Afară de poziția aceasta mai are la active Interese după acții K 5,197 și debitori cu K 731. Totalul activelor este de K 110,200 — față de K 109,378 — în 1906. La pasive vedem următoarele poziții: Depuneri fundațio-

nale K 80,260; Rezerve K 21,823 și Fond de binefaceri K 2004·78. Dividende neridicate K 1,119 în fine profit net K 4,992, în reducere față de 1906 cu K 165.

La finele anului asocierea aceasta a avut 424 membrii cu 1,386 cote.

„*Mugurul*“, *însoțire economică comercială în Ibașfalău*. La 11 Aprilie a. c. cărturarii români din Ibașfalău (Erzsébetváros) și jur s'au întrunit în Ibașfalău și au hotărât înființarea unei tovărășii economice comerciale cu numele „*Mugurul*“, având sediul în numitul oraș.

Însoțirea s'a înființat pentru ajutorarea țăranului și ținând samă de împrejurările aceluia ținut, se va ocupa, în prima linie cu producerea și vinderea, altoilor de viță, cu scopul de a ajuta țăranii din acele părți la înnoirea viilor, isvorul cel mai bogat de câștig pentru plugarii de pe Târnavă.

Însoțirea și-a început lucrarea, și deja în toamna anului de față va putea să vândă altoi de viță.

Cu timp, având însoțirea mulți sprijinitori, se va ocupa și de: înființarea magazinelor de bucate, de lemne, de mașini și de diferite instrumente agricole, cu arândări și parcelări de pământ, exploatarea de păduri etc.

Memburu al însoțirii este celce subscris cel puțin o cotă de K 10 —, care e de a se plăti în 4 rate, în timp de un an. Iar spese de fondare se plătește de fiecare acție 60 fileri.

În scopul câștigării unui număr cât mai mare de membrii, fundatorii însoțirii au început să țină prelegeri în comunele din apropiere, continuându-le în cerc tot mai larg. Pe această cale s'au câștigat până acum 1,400 membrii cari au subscris 2 200 cote.

Inițiatorul și sufletul însoțirii „*Mugurul*“ este dl Dr. Alexandru Morariu, avocat în Ibașfalău.

Indemnăm publicul să spriginească această instituție folositoare, căreia i-i dorim deplină izbândă.

„*Șercaiana*“, *institut de credit și de economie, societate pe acți în Șercaia*, și-a încheiat bilanțul pe al IV-lea an de gestiune cu active de K 568,412 — față de K 447,025 — în 1906 și la un venit brut de K 44,535 — (în 1906 K 36,035) cu un profit net de K 12,643 —, în creștere față de 1906 cu circa K 8,000 —. Ramul principal de afaceri Escontul a crescut cu circa K 112,000 — la K 552,848 — și ca poziție nouă figurează între active și Obligațiuni cu K 2,189 —. Dintre pasive au crescut Rezerv. dela K 4,978 — la K 10,564 —. Depoz. spre fruct. cu circa K 92,000 — la K 371,956 — și Reescontul dela K 88,362 — la K 108,447 —, în fine Interese tranz. cu circa K 3,100 — la K 13,147 —.

CRONICA.

Banca Austro-Ungară. La finele săptămânei trecute Conziliul general al băncii de emisiune și-a ținut ședința lunară obicinuită, cu care ocazie secretarul general Dr. Pranger, a prezentat raport asupra gestiunii semestrului prim al anului curent. Raportul constată, că în urma etalonului mai redus atât în țară, cât și în străinătate rezultatul afacerilor de escont și devize s'a redus cu circa K $3\frac{1}{2}$ milioane, din contră au crescut cu circa K 500,000 veniturile în ramul împrumuturilor ipotecare. *Cuponul de dividendă* pe prima jumătate a anului, care reclamă suma de K 4,200,000, află acoperire abundanță din veniturile semestrului prim, cari se cifrează cu mai mult de K 11 milioane. Cu toate acestea beneficiul net este cu K 2 milioane mai

mic decât în semestrul prim al anului 1907. Cuponul semestral se rescumpără cu începere dela 1 crt. cu K 28, ceea-ce corespunde, pro rata temporis la o rentabilitate de 4%.

*

Examenul de maturitate la școala comercială superioară gr. or. română din Brașov. s'a ținut Luni și Marți, 29 și 30 Iunie a. c. sub prezidiul dlui comisar konzistorial *Vasilie V. Voina*, protopop, azistat de dnii: *N. Putnoky*, direct. gimn. din Lugoj, asmis al ministeriului de culte și instrucțiune publică, și *W. Paul*, konzilier reg., mare fabricant, prezident al camerei industriale și de comerț din Brașov ca reprezentant al ministrului de comerț. Pe baza lucrărilor scripturistice și a răspunsurilor dela examenul verbal, dintre cei 25 candidați, au fost declarați maturi cu *bine* 4: *Il. Mafteiu*, *D. Marcu*, *D. Sgăvardea* și *Tr. Stanciu*; iară maturi 11: *I. Balea*, *G. Bucșa*, *A. Candel*, *Cl. C. Comanescu*, *Gavr. Crișan*, *D. Gal*, *N. Ghighiniță*, *I. Iosif*, *E. Iovanel*, *S. Meteș*, *P. Mioc*. Doi inși vor face examen dintr'un obiect în Septemvrie, iar ceilalți opt sunt avizați la repetiția examenului după un an.

*

Politica monetară și a băncilor României. Asupra lucrării cu titlul de mai sus a dlui *Dr. Traian Mihailu*, de care am făcut și noi amintire la timpul său în coloanele revistei noastre, cetim în „*Bursa*” revistă săptămânală, economică, financiară, comercială și industrială, ce apare în București în limba română și franceză, o dare de seamă foarte elogiasă.

„*Bursa*” după-ce în introducerea dării de seamă cualifică lucrarea dlui *Mihailu*, drept o lucrare de o foarte mare valoare practică și teoretică zice:

„Lucrări de asemenea întindere și amănunțime asupra chestiunilor monetare nu au apărut multe la noi. *D. Traian Mihailu*, autorul ei, un cunoscător adânc al problemelor monetare, a studiat de aproape vicisitudinile noastre monetare, istoricul chestiunii și fazele prin cari am trecut pentru a ajunge la situația de azi, și a condensat studiul în două volume de peste 500 pagini, volume a căror atracțiune principală stă în partea critică și instructivă și nu mai puțin în partea de pedagogie monetară, care însoțește critica”.

După acestea „*Bursa*” intră în schițarea continuului lucrării și își încheie darea de seamă cum urmează:

„În general lucrarea este în cel mai înalt grad merituosă și interesantă. Nu numai problema monetară este disecată și pusă în adevărata ei lumină atât pentru trecut cât și pentru viitor, dar și chestiunile economice în legătură cu politica etalonului sunt atinse și discutate dintr'un punct de vedere larg sănătos. Dacă avem o părere de rău este că nu dispunem de loc suficient pentru a menționa doar numărurile chestiuni importante pe cari le tratează cel două volume așa de bogate în idei economice ale d-lui *Traian Mihailu*. În aceste coloane nu putem să ne lăudăm că am dat măcar un rezumat cât de succint al lucrării. În schimb recomandăm cu căldură citirea ei, căci înainte de orice este instructivă”.

*

Activitatea tovărășilor rurale de lăptărit în 1907. Tovărășiile rurale de lăptărit au în Ungaria abia un trecut de 10 ani și ceva. Ele au început a se înființa mai sistematic abia în 1897, când numărul lor a fost de 34, cu 2,767 membri și 5,937 părți fundamentale. Cantitatea de lapte valorizată de aceste tovărășii a fost de 4.790,132 litri, în valoare de K 539,282. Zece ani mai târziu, adică la 1907, numărul tovără-

șiilor rurale a fost deja de 651, cu 62,156 membri și 98,237 părți fundamentale. Aceste 651 tovărășii au valorizat 84.406,745 litri de lapte în val. de K 10.186,904. Unt s'a fabricat în 1897 191,254 kg. iar în 1907 2.711,028 kg. Cele mai multe tovărășii de lăptărit se află în comitatul *Baranya* 92, apoi comit. *Vas* cu 77, *Zala* 67, *Tolna* 44, *Sopron* 41, *Murá-Turda* 25, *Torontal* 25, *Timiș* 22, *Veszprém* 35, pe când în celelalte comitate numărul tovărășiilor de lăptărit variază între 1—10.

Firme falite:

Fein Vilmos, firmă comercială în *Timișoara*, tribunalul în loc, insinuarea pretenziunilor până în 10 August, licuidarea în 9 Septemvrie, alegerea comitetului concursual în 12 Septemvrie a. c.

Goldstein Tóbiás, comerciant în *Ticău (Técső)*, tribunalul în *Sighetul-Marmației*, insinuarea până în 25 August, licuidarea în 1 Septemvrie, alegerea comitetului în 5 Septemvrie a. c.

Kardos Ignác & Komlós Hugó, comercianți în *Hust*, tribunalul în *Sighetul-Marmației*, insinuarea până în 25 August, licuidarea în 1 Sept., alegerea comitetului în 5 Septemvrie a. c.

Müller Heinrich, măsar în *Turda*, tribunalul în loc, insinuarea până în 4 August, licuidarea în 3 Sept., alegerea comitetului în 5 Septemvrie a. c.

văd. *Tóthné Feidok Ida*, modistă în *Chichindamare*, tribunalul în loc, insinuarea până în 22 August, licuidarea în 18 Septemvrie, alegerea comitetului în 21 Septemvrie a. c.

Firme insolvente:

Ficles Hans, comerciant în *Brașov*.

Haering Márton, comerciant în *Mediaș*.

Kreutz & Comp., comerciant de văpseli în *Sibiu*.

Engel Miklós, comerciant în *Orăștie*.

Koroi Armin, comerciant în *Sătmăr*.

Posta Redacțiunii.

Răspuns la o întrebare principială.

Dacă adunarea generală constituantă a avut loc în luna Septemvrie 1905 și dacă aceea adunare generală a ales pe membrii direcțiunii cu mandat pe 6 ani, din cari în senzul statutelor jumătate se premeneste tot din trei în trei ani: când are să se facă prima premeuire?

Dacă primul an de bilanț s'a încheiat cu 31 Decemvrie 1906, trei ani de bilanț se implinesc la 31 Decemvrie 1908, iar mandatul pe primii 3 ani de serviciu al membrilor direcțiunii expiră în ziua primei adunări generale, care va avea loc după 31 Decemvrie 1908, pentru că membrii direcțiunii în senzul §-lui 179 din legea comercială se aleg în adunarea generală ordinară.

Sumar.

Socialismul. — Noua lege execuțională și instituttele de bani. — Camere agricole. — Insuficiența controlului exerciat din partea comitetului de supraveghiare. *Revista financiară*: — *Societăți financiare și comerciale*: „*Economia*.” — „*Mugurul*.” — „*Serăiana*.” — *Cronică*: Banca Austro-Ungară, — Examenul de maturitate la școala comercială superioară gr. or. română din Brașov. — Politica monetară și a băncilor României. — Activitatea tovărășiilor. — Firme falite, Firme insolvente. — Posta redacțiunii.

„ALBINA“, institut de credit și de economii în Sibiu.

A XXI-a tragere la sorti publică

a scrisurilor fonciare de 5% în fl. ale *Institutului de credit și de economii „Albina“*, a urmat în 27 Iunie 1908 în prezența Domnului notar public reg. *Gavriil Zăgoni* și a doi membri ai comitetului de supraveghiere al institutului. S'au tras, în valoare totală de fl. 48.000, următorii numeri:

à fl. 500: Nr. 24, 36, 124, 142, 217, 296, 367, 368, 394, 396, 484, 488, 502, 517, 534, 568, 624, 644, 706, 736, 749, 765, 862, 893, 894, 895, 917, 918, 940, 951, 957, 973, 982, 1071.

à fl. 1000: Nr. 46, 50, 55, 69, 99, 127, 150, 153, 165, 168, 177, 209, 271, 309, 332, 363, 419, 424, 431, 454, 474, 479, 489, 490, 495, 546, 567, 572, 751, 793, 827.

Cu începere dela 1 Ianuarie 1909 aceste scrisuri fonciare se răscumpără la *Cassa institutului în Sibiu*, la *Filiala sa în Brașov*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, și la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în Viena; la *Ungarische Escompte- und Wechsel-Bank* și la *Pester Ungarische Commercial-Bank* în Budapesta, precum și la *Filiale der k. k. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpără și mai înainte oricând prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu 1 Ianuarie 1909 înceată interesele lor mai de parte și cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșite la sorti la tragerile de mai înainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à fl. 500: Nr. 249, 625, 663, 771, 1132.

à fl. 1000: Nr. 49, 595.

Sibiu, la 27 Iunie 1908.

Nr. 105 (1—1)

Direcțiunea.

„SOMEȘANA“, institut de credit și economii în Dej.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Someșana“, societate pe acții din Dej (com. Szolnok-Doboka), publică concurs pentru ocuparea unui *post de practicant*, dotat cu salariu anual de K 1000.

Concurenții să-și trimită ofertele cel mult până în 20 l. c. st. n. la direcțiunea institutului, și au să dovedească cu atestate în regulă, că au absolvat vre-o școală comercială-superioară și că posed pe lângă limba maternă română, și limba germană în vorbire și în scris perfect.

Postul este a se ocupa la 1 August st. n. a. c.

Dej, la 2 Iulie 1908.

Nr. 112 (1—1)

Direcțiunea.

Societatea de asigurare „Dunărea“.

Fondată la 1867. ★ Fonduri de garanție K 33.928,000

— Centrala în Viena: —

◆◆ Agenturi generale în Sibiu și Brașov ◆◆

la

„Albina“ inst. de credit și de economii.

„Dunărea“ se ocupă:

Asigurări contra focului, a pagubelor de grindină, contra infracției (furt prin spargere), asigurări de sticle la galantare, de transport, precum și cu asigurări asupra vieții și de rente, sub cele mai culante premii și condițiuni. Asemenea se fac asigurări pentru cazuri de accidente prin societatea de asigurare pe acții „Danubius“ fondată sub egida societății „Dunărea“.

Banca de asigurare Transilvania.

— Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 5. —

Asigurări contra pericolului de foc și exploziune.

Asigurări pe viață în toate combinațiile.

Asigurări pentru cazuri de accidente.

Asigurări contra pagubelor prin grindină.

Asigurări contra infracției (furt prin spargere de case și locuințe).

Nr. 1 (26—52)

Asigurări de sticle la galantare, etc.

Pentru bănci de credit condiții foarte avantajoase pentru asigurarea ipotecelor și reduceri conziderabile de premii pentru membrii oricărei reuniuni agricole sau tovărășii economice.